

- ²⁴ *Ib., reficiam vos.* Edd. tres, *requiescere faciam A vos.*
- ²⁵ *Ib., Apostolus.* Hæc vox abest a ms. codice Vict. 1. Ms. Jol., *sanctus.*
- ²⁶ *Ib., ambulavit.* Edd. Rom. et Ponc., *ambulat.*
- ²⁷ *Ib., pro nobis.* Ed. Rom., *pro vobis.*
- ²⁸ *Ib., nostram.* Ms. Jol., *nostrum.*
- ²⁹ *Ib., mittimur.* Ms. Jol., *nitamur.*
- ³⁰ Col. 734, *ostentationem.* Edd. Rom. et Ponc., *ostensionem.*
- ³¹ *Ib., de majoris observationis diligentia.* Ms. Jol., *de majoribus observationibus sancti a populis*
- ³² *Ib., spiritualiter excolenda est.* Edd. Rom. et Ponc., *specialiter excolenda sit.*
- ³³ *Ib., cogitanda.* Idem codices, *recoGITanda.*
- ³⁴ *Ib., compendiosum quoddam.* Edd. Rom., Erasm. et Ponc., *compendiosum locum, quoddam.*
- ³⁵ *Ib., quæ ad totius.* Ms. codex Jol., *quæ superans totius.*
- ³⁶ *Ib., persequi.* Edd. Rom. et Ponc., *prosequi*
- ³⁷ *Ib., Ad omnem igitur.* Hæc desunt in ms. codice Jol. usque ad *En totum.*
- ³⁸ Col. 735, *irreprehensibilem.* Ms. Jol., *inreprehensibilem.*
- ³⁹ *Ib., de consensu tribuas.* Edd. Rom. et Ponc., *de consensu tuo tribuas.*
- ⁴⁰ *Ib., dinumerans.* Mss. Jol. et Vict. 1 cum ead. 2, *denuntians.*
- ⁴¹ *Ib., proximo suo.* Ms. Jol., *proximum suum.*
- ⁴² *Ib., excludi.* Ms. Jol., *excludatur.*
- ⁴³ Col. 736, *maliloqua lingua.* Ed. Rom., *maliloqui lingua.*
- ⁴⁴ *Ib., loquendi magis.* Edit. Erasm., *magis loqui.* SACCHIN.: Non improbanda lectio quæ *necessitatem loqui magis* indicet, *quam voluntatem.* Hoc est, sermo ita sit parvus, ut necessitas potius loqui videatur quam voluntas.
- ⁴⁵ Col. 737, *animus, ac.* Edd. Rom. et Ponc., *animus tuus, ac.*
- ⁴⁶ *Ib., nihilque.* Ita tres mss. codices. Alias, *nihil.*
- ⁴⁷ *Ib., faciat.* Ms. Jol., *facit.*
- ⁴⁸ Col. 738, *cum virtutum.* Erasm., *quæ virtutum.*
- ⁴⁹ *Ib., obscuriores.* Ms. Jol., *pauperiores.*
- ⁵⁰ *Ib., adjuvare.* Edd. Rom. et Ponc., *juvare.*
- ⁵¹ Col. 739, *ne.* Ms. Jol., *ne forte.*
- ⁵² *Ib., facit.* Mss. Jol. et Vict. 1, *efficit.*
- ⁵³ *Ib., unde et ipse.* Particula *et* addita ex edd. Ponc. et Rom.
- ⁵⁴ Col. 740, *Apostolus.* Hæc vox abest a mss. Jol. et Vict. ac edit. Rom.
- ⁵⁵ *Ib., decorari debeant.* Edd. Rom. et Ponc., *decorare se debeant.*
- ⁵⁶ Col. 741, *miro fidei ardore.* Edd. Rom. et Ponc., *miræ fidei ardore.*
- ⁵⁷ *Ib., quoque simul didici.* Addidimus *simul* ex mss. Jol. et Vict. et ead. 4.
- ⁵⁸ *Ib., objicit.* Edd. Rom. et Ponc., *objecit.*
- ⁵⁹ Col. 742, *Loquitur.* Edd. tres addunt *enim.*
- ⁶⁰ Col. 744, *uno die.* Edd. Rom. et Ponc., *una die.*

POEMATA.

POEMA PRIMUM.

Uzorem hortatur ut se totam Deo dedicet.^a

745 - 746 Age, jam precor, mearum
Comes irrenota^b rerum,
Trepidam brevemque vitam
Domino Deo dicemus.

5 Celeri vides rotatu
Rapidos dies meare,
Fragilisque membra mundi
Minui, perire, labi.
Fugit omne quod tenemus,

10 Neque fluxa habent recursum:
Cupidas (a) vagasque mentes
Specie trahunt inani.
Ubi nunc imago rerum est?
Ubi sunt opes potentum?^c

15 Quibus occupare captas
Animas fuit voluptas.
Qui centum quondam terram vertebat aratris,
Æstuat, ut geminos possit habere boves.
Vectus magnificis^d carpentis sæpe per urbes,

20 Rus vacuum fessis æger adit pedibus.
Ille decem celsis sulcans maria (b) ante carinis,
Nunc lembum exiguum scandit, et ipse regit.
Non idem status est agris, non urbibus ullis.

^a Alias 31.

^b Vide Dissert. 6, n. 2.

^c Vide carm. 24, v. 304.

^d Vide carm. 35, v. 12,

(a) Manuscripti codices quatuor, *cupidasque vana mentes.*

Omniaque in finem præcipitata ruunt.

25 Ferro, peste, fame, vinclis, algore, calore,
Mille modis miseros mors rapit una homines.
Undique bella fremunt, omnes furor excitat, ar-
[mis

Incumbunt reges regibus innumeris.

Impia confuso sævit discordia mundo,

30 Pax abiit terris ultima quæque vides.
Et si concluso superessent tempora sæclo,
Aut^b posset longos mundus habere dies,
Nos tamen occasum nostrum observare deceret,
Et finem vitæ quemque videre suæ.

35 Nam mihi quid prodest, quod longo flumina
[cursu

Semper inexhaustis prona feruntur aquis,

Multa quod annosæ vicerunt secula (c) silvæ,

Quodque suis durant florea rura locis?

Ista manent nostri sed non mansere parentes.

40 Exigui^d vitam temporis e^e hospes ago.
Non ergo sumus hic ne quidquam in secula nati,
Quæ pereunt nobis, et quibus occidimus:
Sed vitam æternam vita ut mereamur in ista,
Et (d) subeat requies longa labore brevi.

45 **747 - 748** Et tamen iste labor (e) sit forte
[rebellibus asper,

(b) Ita mss. tres Germ., Jol. et Vict. 1. Alter cum ed. Rosv., *alta*. Vide præcedentia.

(c) Ex mss. quatuor emendavimus *silvæ*. Ed. Rosv., *silva*.

(d) Sic mss. 4. Ed. Rosv., *Ut*.

(e) Mss. codices Jol. et Victorini duo, *sit*, et vers. seqq., *putant*.

- Ac rigidas leges effera corda putent :
 Non (a) tamen hæc gravis est mansueto sarcina
 [dorso ;
 Nec lædit * blandum mitia colla jugum,
 Tota mente Deus, tota vi cordis amari
 50 Præcipitur : vigeat cura secunda † hominis.
 Quod sibi quis nolit fieri, non inferat ulli,
 Vindictam læsus nesciat exigere.
 Contentus modicis vitet sublimis haberi,
 Sperni non timeat, spernere non libeat *.
 55 Parcus, vera loquens, et mente et corpore cas-
 Insontem vitam pacis amator agat. [tus,
 Det (b) proprium cunctis quos cernit egere be-
 [nignus ;
 Non sua non cupiat, quæ sua sunt tribuat.
 Quid, rogo, mandatis durum censetur in istis ? B
 60 Aut quid erit quod non possit (c) obire fides ?
 Qui credunt sacros verum cecinisse prophetas,
 Et qui non dubitant verba manere Dei ;
 Qui Christum passum pœnas crucis, ultima mortis
 In toto excelsi † Patris honore vident,
 65 Quique ipsum multa cum majestate tremendum
 Expectant pingui lampade pervigiles,
 Illis sordent terrena, patent cœlestia, nec se
 Captivos servos temporis hujus agunt.
 Non illos fallax cepit sapientia mundi,
 70 Nec (d) curas steriles inseruere polis.
 Imperia et fasces, indocti munera vulgi,
 Quasque orbis scelerum semina fecit opes,
 Carlearunt, sancta cœlum ambitione petentes,
 Suffragiis † Christi et plausibus angelicis.
 75 Nec labor hos durus vincit †, nec blanda vo-
 [luptas.
 Quærere nil cupiunt, perdere nil metuunt.
 Omnia non Christi qui Christi est odit, in illo
 Se statuens, in se qui gerere optat eum.
 (e) Ille Deus rerum, cœli terræque creator,
 80 † Me propter sacra Virgine natus homo est.
 Flagris dorsa, alapis maxillas, ora salivis
 Præbuit, et figi se cruce non renuit.
 Non ut tanta Deo quidquam patientia ferret,
 Cujus nec crescant nec minuuntur opes,
 85 Sed quod erat vitiatum in me ut superaret in illo,
 Factus sum Christi corporis, ille mei.
 Me † gessit moriens, me victa morte resurgens, D
 † Et secum ad Patrem me super astra tulit.
- * Vide carm. 24, v. 792, et 25, v. 4.
 † Vide eandem licentiam carm. 24, v. 293, et c. 35, v. 616.
 † V. carm. 35, v. 54.
 † Vide carm. 35, v. 137, 155 et 156.
 † Ibid., v. 138.
 † Ibid., v. 154 et 170.
 † Vide carm. 15, v. 195.
 † Vide carm. 35, v. 457.
 † Vide carm. 26, v. 31, et carm. 30, v. 105.
 † Vide ep. 38, n. 4.
 † Vide carm. 17, v. 322.
 † Vide carm. 27, v. 507.
 (a) Mss. tres, Non autem gravis est. Vulgata lectio concinnior.
- A Quidnam igitur † tanta pro spe tolerare recusem?
 90 Aut quid erit quod me separet a Domino?
 Ignem adhibe, rimare manu mea viscera, tortor,
 Effugient pœnas membra soluta tuas.
 Carcere † si cæco claudar, nectarque catenis,
 Liber in excessu mentis adibo Deum.
 95 Si mucrone paret cervicem abscindere lictor,
 Impavidum inveniet : mors cita, pœna brevis,
 749-750 Non metuo exsilium, domus omni-
 [bus una est,
 † Sperno famem, Domini (f) fit mihi sermo
 [cibus.
 Nec tamen ista mihi de me fiducia surgit,
 100 Tu das, Christe, loqui, tuque pati tribuis †.
 In † nobis nihil audemus, sed fidimus in te,
 Quos † pugnare jubes, et superare facis.
 Spes igitur mea sola Deus, quem credere vita est,
 Qui † patriæ civem me dedit alterius.
 105 Sorte patrum occiduum jussus transcurrere
 [mundum,
 Sub Christi sacris advena miles eo,
 Nec dubius me jure brevi terrena tenere,
 Sic utar propriis, ceu mea non mea sint.
 Non mirabor opes, nullos sectabor honores,
 110 Pauperiem Christo divite non metuam.
 Qua stetero adversis, hac utar mente secundis ;
 Nec mala me vincent, nec bona me capient.
 Semper agam grates Christo, dabo semper (g)
 [honorem,
 Laus Domini semper vivet in ore meo.
 C 115 Tu modo fida comes, mecum isti accingere pugna,
 Quam Deus infirmo præbuit auxilium.
 Sollicita † elatum cobibe, solare dolentem :
 Exemplum vitæ simus uterque pæ.
 Custos esto tui custodis, mutua redde ;
 120 Erige labentem, surge levantis ope.
 Ut caro non eadem tantum, sed mens quoque
 [nobis
 Una sit, atque duos spiritus unus alat.
- POEMA II.
 De nomine Jesu.
 (Huc adscitum ex Adversar. Commentar. Barthii lib. xxxiv, c. 1. Vide Dissert. 6, u. 2.)
 751-752 Lux festa sacris vult † litari paginis,
 Remove profanos codices :
 Hymno sacrandæ (h) Nominis primordia
 Quæ Christus imperat coli.
- (b) Ita reposuimus ex mss. codicibus quatuor ; nec tamen vulgata lectio non optima, Et proprio pascat loculo quos norit egentes.
 (c) Mss. duo Jol. et Vict. 1, habere.
 (d) Sic emendavimus ex mss. quatuor codicibus. Ed. Rosv., curæ.
 (e) Ita restitutum ex tribus mss., 1 Germ. et Victorinis duobus. Ante erat Ille Deus cœli, rerum, terræque creator.
 (f) Sic repositum ex mss. Germ. Jol. et 1 Vict. Alter Vict. cum ed. Rosv., sit.
 (g) Ita mss. Germ. et 1 Vict. Alii codices, honores.
 (h) Ms., luminis. Correctio nostra confirmatur ex v. 12, 33, 37, 50 et 64.

- 5 In ore Christus nectar, in lingua favus ;
Ambrosia viva in gutture,
• Lotus beata in pectore, a qua nescias
Abire gustata semel.
Mel in mellibus, lux serena ^b pupillis,
10 In auribus vitæ sonus.
Elin vel plectrum suavis eloquentiæ
Hoc nomine audito redit.
Cursu vagante, lubrico infortunio
Tentationibus ^c Mali,
15 Siti et ^d fame, calore et algu mortuis
(a) Malagma præbetur potens,
• Penetrare mentis dira desperatio
(b) Peccaminum ob molem quatit?
Savit paterna in viscere imo pravitas?
20 Libido succendit faces?
Auri cupido molle pectus incitat
Per fas nefasque cogere?
Fætentis animus (c) ardet inluviem gulæ
Venere atque Baccho perditam?
25 Cruentus ultor raptat iracundiam
Mucrone prompto • stingere?
Inferre mandat terror infortunium
Cavere quod possis male?
Vis impotens sui ejicit patientiam,
30 Et arma quærit perdita?
Fidem sinistra quassat obstinatio
Felix ^f errorum non diu?
Hoc ad salutem nomen auditum venit,
Hoc omne tollit pharmacum.
35 Obsessa membra, spiritusque dæmone
Vexatus impurissimo,
Hoc hoc medelam sortiuntur nomine,
Redeuntque sursum ab inferis
Cantata ^g diro carmine; et bustis sono
40 Devota (d) sago corpora
Vim colligantis perfidam excutiant la's,

^a Arbor, cujus fructus suavissimus. Vide Paul. ep. 16, n. 7.

^b Id est *pupillis*, ut apud Prudent. Hamartig. v. 308, 374, 382.

^c Id est *diaboli*: hæc vox Paulino familiaris.

^d Vide carm. 24, v. 304, et append. carm. 1, v. 25.

^e Id est *extinguere*. Simplex pro composito sæpissime apud Paulinum.

^f Licentia poetica. Vide carm. 24, v. 494.

^g Vide Dissert. 6, n. 2.

^h Id est *revertuntur*.

ⁱ Id est *Novi Testamenti*.

^j Pro *pennata*. Hac voce usus est Prudentius Apotheos. v. 615.

^k Vide not. 59.

- A Et sana vertuntur ^h domum.
753 - 754 Compago quem soluta membra-
[tiu] jubet
Lecto sedere debilem ;
45 Quem cæcitas, crux omnium miserrima
Addixit alieno pedi ;
Utroque claudum quem venire poplite
Videt universa civitas,
Suis redire gressibus domum queunt
50 Nomen celebrantes Dei.
Salve, o Apollo vere, Pæan inclite,
Pulsor draconis inferi.
Dulcis tui pharetra ¹ Testimonii
Quod quatuor constat viris ;
55 Sagitta melle tinctilis prophético,
j Pinnata patrum oraculis ;
B Arcus paternæ forte virtutis sonans,
Miraculis nervus potens,
Stravere veterem morte serpentem ^k sua.
60 Io triumphæ nobilis!
Salve beata (e) seculi victoria,
Parens beati temporis.
Salve, quod omnes cœlici, mellii, inferi,
Nomen genu flexo aujunt.
65 Salve unus, unus, unus, in trino Deus,
Salve una in uno Trinitas.
Hæc, lux Eoo cum levata cardine
Iter diurnum suscipit ;
Hæc, cum occidente sol subit curru fretum,
70 Benedictio me consecrat,
Crucifixæ victor, expiator criminum
C ¹ In morte vita præpotens,
Fac cum supremo sevocabor tempore,
Ab obruto malis chao
75 Traducat ista me tibi benedictio ;
(f) Caro interim terræ data,
Ne se inqueleta mentis excruciet mora,
Fætente vincta carcere.

¹ Vide carm. 24, v. 573.

(a) *Malagma* est medicamentum quod molli tritione et absque igne, ut tradunt veteres magistri, mixtum est. Barthius Adversar. Commentar. lib. vii, c. 8. Eadem voce usus est Paulinus noster in epist. 12 ad Amandum, n. 3.

(b) *Peccaminum*. Ita Prudentius in Apotheosi, v. 915, et Cathemer. hymno 9.

(c) Ms., *horret*, nullo sensu.

(d) *Sago*, id est *magico*. S. Ambrosius lib. iv in Hexaemer., c. 8, n. 35, in elitis plerisque, *magica artis carmina*. Mss., *sagæ*, semel et iterum.

(e) Ms., *seculis*.

(f) Ms., *Quod utile interim dato. Neu, etc.*

IN POEMA PRIMUM APPENDICIS

VARIANTES LECTIONES.

EX MANUSCRIPTIS ET EDITIS CODICIBUS.

IN POEMA I APPENDICIS.

¹ Vers. 2, *irremota*. Mss. codices quatuor, *inremota*.

² Vers. 13, *rerum est*. Additum ex mss. codicibus ⁴ verbum est.

³ Vers. 19, *magnificis*. Mss. 4, *magnificas*, male.